استاد گلزمان خپلې اوښکې تويول بند او خپل غږ له ځانسره يووړ

د سندرغاړي، مصنف او کمپوزيتور استاد گلزمان مړينه

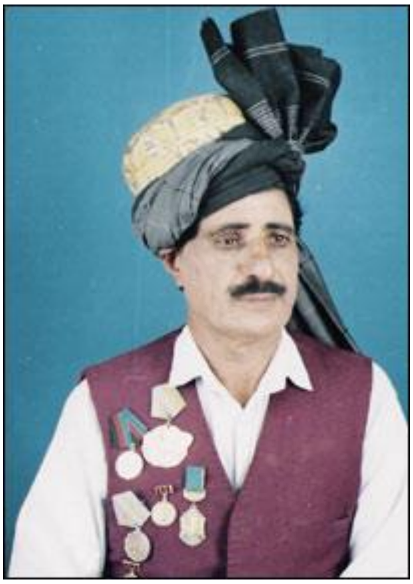

د استاد گلزمان د هنري ژوند زېرمتون ته که سر ورښکاره کړو، هلته لېدل کېږي چې د ده د وطني يا ملي ترانو تله ډېره درنه ده. گلزمان توانيدلی دی چې د همدې ملي ترانو له لارې د خپلو هېوادوالو، په تېره د نوي نسل د ذهن په کرونده کې د وطن د مينې زړی وکري، هغوی ته د وطن ارزښت تشريح او د وطنپالنې درسونه وړاندې کړي، نو بېځايه به نه وي چې ووېل شي: استاد گلزمان د حماسي او وطني سندرو تر ټولو برلاسی او مخکښ سندرغاړی و.

(آصف بهاند)

د بېشمېره ستاينليکونو او گڼشمېر مډالونه گټونکی هنرمند، هغه ځوک چې کوراکور يې خوښي ويشله او هر زړه ته يې ارامتيا ورکوله، نور نو نه پر خپل غربت باندې اوښکې تويوي او نه هم له کوم چا نه د ده په حق کې د کړو جفاگانو شکايت کوي، گلزمان خپلې اوښکې بندې او د شکايتونو پېټی له ځانسره واخيست او د خدای دربار ته ورروان شو. ميډيا د سندرغاړي، مصنف او کمپوزيتور استاد گلزمان د مړينې خبر خپور کړ.

د استاد گلزمان د هنري ژوند زېرمتون ته که سر ورښکاره کړو، هلته لېدل کېږي چې د ده د وطني يا ملي ترانو تله ډېره درنه ده. گلزمان توانيدلی دی چې د همدې ملي ترانو له لارې د خپلو هېوادوالو، په تېره د نوي نسل د ذهن په کرونده کې د وطن د مينې زړی وکري، هغوی ته د وطن ارزښت تشريح او د وطنپالنې درسونه وړاندې کړي، نو بېځايه به نه وي چې ووېل شي: استاد گلزمان د حماسي او وطني سندرو تر ټولو برلاسی او مخکښ سندرغاړی و.

استاد گلزمان پښتو فولکلوریکي موسیقی ته دومره کاروکړ چې ډېرې ښکلي او هېرې فولکلوریکي سندرې یې په داسې انداز کې وویلې چې له مړینې یې وژغورلې او د تل لپاره یې د افغانستان او نړۍ د سندرو په ارشیف کې یو ځانګړی ځای ورته پیدا کړ.

دا لاندې لنډۍ هسې نه ده تخلیق شوې، د استاد گلزمان په غږ او هنر کې همدومره قوت او ښکلا شته وه چې کومې پښتنې پېغلې به دا لنډۍ د زړه د اواز په توګه تر خولې ورته راایستلې وې:

زه په رادیو مینه نه یم
زه د رادیو په ګلزمان مینه یمه

موږ د استاد ګلزمان ترمړینې پورې نه وو توانېدلي چې د خپل وطن د هنر او فرهنګ د دې حقداره نومیالي او د سندرو د دنیا د دې بلبل بیوګرافي په میدیا کې خپره کړو او د ده د پرباره ژوند اړخونه روښانه او د ګڼو هنرونو د ارزښت په باب یې څه ووایو، د نورو دې کور ودان وي چې په فارسي ژبه یې د استاد ګلزمان ډېره لنډه او ګوډه ماته بیوګرافي په ویکیپیډیا کې خپره کړې ده، دا یې متن دی:

«گل‌زمان
از ویکی‌پدیا، دانشنامهٔ آزاد

گل‌زمان در سال ۱۳۱۸ در ولایت پکتیا زاده شد. او آوازخوان مشهور ولایت خوست است. علاوه بر آهنگ‌سرایی نوازنده و آهنگ ساز نیز است. در سال ۱۳۴۳ با رادیو کابل همکاری را آغاز نمود. گل زمان در سال ۱۳۶۱ جایزه آهنگ‌سرای درجه دو در سال ۱۳۶۲ جایزه آهنگساز درجه یک را در افغانستان بدست آورد. گل زمان بیشترین آهنگ‌های پشتو را در رادیو افغانستان خوانده است. به صدای او بیش از ۸۵۰ آهنگ در آرشیو موسیقی رادیو افغانستان و بیش از هشتاد آهنگ در آرشیو تلویزیون ملی افغانستان موجود است.»

د همدې کرښو د لیکلو په ترڅ کې د استاد ګلزمان له یوې لنډې بیوګرافۍ سره مخ شوم چې د پوهاند صاحب دودیال په قلم تازه لیکل شوې او د ده د مړینې په پار پر لیکه شوې ده. دا بیوګرافي به هم د استاد ګلزمان هنري خدمتونو په پار او د دې مقالې د لا غنا په پاره راواخلم:

«د استاد ګلزمان لنډ ژوندلیک

اروانباد استاد گل زمان په ۱۳۱۶ ل.= ۱۹۳۷م. کال کې د خوست د اوسني ولایت دعلیخیلو د ولسوالی د "چینه " کلی سیمه کې نړۍ ته سترګې پرانیستی او وروسته بیا په ۱۳۴۳ل. کال کابل ته راغی. هغه له ځلمیتوب څخه تنګ- تکور سره مینه لرله ، په څوارلس کلنی کې یې له خپلو دوو مشرانو ورونو؛ امان الله او مشعل سره په خپله سیمه کی هنری فعالیتونه پیل کړل. مشرانو ورنو یی یوه طبله او بل باجه(هارمونیه) غږوله. په دې ډول سره د دوی هنری ډله پوره وه. کله یې چې راډیو ته مراجعه وکړه، دخپل ښه استعداد له مخې ومنل شو. په کابل راډیو کې یې لومړنی ثبت شوی محلی سندره داسی ده:

آی ! غونډې منډې – دا تورې زلفې جوړی که په تنډې – له باغه ګلان راوړه

وروسته ترهغه یی دافغانستان په راډیو او تلویزیون کې تر ۸۵۰پورې سندری ثبت او ضبط شوی دي. په ملی تلویزیون کې یې همدا اوس ۸۰سندرې شته. له ثبت شویو سندرو سره یی ټولی ۲۰۰۰سندری ویلی دی. یعنی ټولی د راډیو ارشیف کی نشته، بلکی تر نیمایی لږ کمی یی د ثبت او ضبط په بنه لرو.

استاد ګل زمان په ۱۳۶۱ل. کال کې په سندرو ویلو کې دوهمه درجه جایزه ترلاسه کړه او په ۱۳۶۲ل. کال یی دسندرو په کمپوز کولو او طرز جوړلو کی دوهمه درجه هنری جایزه ترلاسه کړی ده. د راډیو افغانستان

ټولو هنرمندانو ورته ډیر درناوی درلود. زیاتره یی د شاګردی حیثیت لری او د دوی زیات شمیر سندری یی کمپوز کړی دی. له پخوانیو هنرمندانو برعلاوه؛ نوي نسل هنرمندانو ته هم ډیر ګران و او ورته درناوی یې درلود. آریانا سعید څه موده وړاند ی د خپل فیسبوک په پاڼه باندې داسې لیکلی و : " یاد استاد گل زمان تا ابد از طریق آهنگ و خدماتش در موسیقی ، زنده خواهد ماند."

اوس یی د هنری فعالیت شپیته کاله کیږی. دغه موده کې یی زموږ د ملی فوکلور او ولسی سندرو په ژوندی ساتلوکی ډیر زیار ګاللی دی. هغه د افغانی ملی کلتور او فرهنګ دمعرفی او بهرنیو هیوادو کی د کنسرت ورکولو په موخه د افغانستان نورو هنرمندانو سره ډیر بهرنی سفرونه کړی و. نوموړی د چمبې(دایرې) په برخه کی یواځنی هنرمند بلل کیږي، اما د هارمونیی استاد یی هم بولي. غږ یی ډیر سندریز او زړه ښکونکی و او حماسی سندرو کې بی جوړی و.

د ده د وینا له مخې: نوموړی د ځوانی په عمر، د سیمی څو مشرانو کابل راډیو ته معرفی کړ. هغه وخت یی ورور ورسره باجه غږوله، وروسته یی ورور وفات شو. نوموړی یوه خاطره کې ویلی و چې زموږ معاش هغه وخت ۶۰۰ افغانی و. لومړنی بهرنی سفر یی تاجکستان او بیا ازبکستان ته و. وروسته یې هندوستان، ایران، پولند، روسیی، منګولیا او آلمان ته هم رسمی سفرونه کړی دی، چې له غوره مډالونو او ستاینلیکونو سره راستون شوی و. دهیواد دننه یی دسروزرو، سپینو زرو او ژیړو(برنج) مډالونه ترلاسه کړی دی. دکوزې پښتونخا دپښتنو او بلوڅو د اوسیدو بیلابیلو سیمو کې ګرځیدلی لکه:

وزیرستان، وانه، دیر اسماعیلخان، کوهاټ، کُرمه، کوټه، سوات او د ختکو علاقه. دافغانستان تقریباً ټولو ولایتونو ته تللی او خلکو یی ډیر ټود هرکلی کړی دی.

دموسیقی په برخه کې یې ټول ۴۱شاګردان روزلی دی. دهیواد دننه هنرمندانو څخه برعلاوه یې، د کوزې پښتونخوا هنرمندانو؛ میرمن ګلنار بیګم او هدایت الله ته یې هم کمپوز کړی دی. ده له محمددین زاخیل سره په راډیو کی د دیری او حجری مجلس هم تنظیم کړ. "دطاووس ښکه" رادیویی پروګرام پروډیو سری هم کړی ده.

د ده یوه محلی خوږه سندره داسی ده:

شنه شنه دی خالونه
خیالی اوربل دی جوړ کړه ولونه ولونه
ځان درسره جوړکړه – دچم ژني توتیان نجونه بلبلی...

د کاکړی غاړی یوه بیلګه یی دا ده:

توره شپه ده، توره خونه
شین خالی نده معلومه
توره شپه به خدای سبا کړی
شین خالی به خدای پیدا کړی

دغه سندره یی د هر افغان په ژبه ده:

دا وطن ودان وطن دا د هر افغان وطن
دا پرمونږه ګران وطن
خاوره د غیرت ده زلزلی لری توفان لری –غرونو کی بازان لری
دا پرمونږه ګران وطن

اروابناد استاد ګلزمان لس کاله مخکې د ملا په درد اخته شو، ترطبی جراجی اوعملیات څخه وروسته لږ څه روغ شو، خو بیا یې د لویدو له امله پښه ماته شوه، نو ځکه وروستیو کلونو کې په لګړه ګرځید.

استاد پنځه ویشت کاله مخکې د حج فریضه ادا کړې وه، تل به یې لمونځ کاو او جومات ته به ته. په ولس کې یې ډیر محبوبیت درلود، هیڅوک ورڅخه بده خاطره نه لري، یو بی آزاره ، متواضع او په ملی فرهنګ سمبال شخص و. استاد ګلزمان په وروستیو کې ناروغ و، د جمعی په ورځ چې د۱۴۰۰ل. کال د کب د میاشتی له شپږمی سره برابره وه، په کابل کی د۸۴کالو په عمر وفات شو(اناالله وانا الیه راجعون). پاک پروردګار دی فردوس جنت ورته نصیب کړی.»

د استاد ګلزمان پر مړینه باندې د ځینو برېښنايي پاڼو پیامونه، رپوټونه او د فرهنګیانو څو نظرونه او د خوا خوږۍ پیامونه:

تاند:

«نامتو هنرمن استاد ګلزمان وفات شو

خبریال:
taand
فبروري 26, 2022
تاند (شنبه، د حوت ۷ مه) د افغانستان نامتو سندرغاړی استاد ګلزمان، چې له يوې مودې راهیسي ناروغ و، د ۸۴ کلونو په عمر وفات شو.

استاد ګلزمان په ۱۳۱۶ لمریز کال په خوست ولایت کې زېږېدلی او لومړی پلا یې په ۱۳۴۳ لمریز کال د افغانستان په راډیو کې سندرې پیل کړې.

د ده لومړنۍ سندره (غونډۍ منډې دا توري سترګې جوړې کړې په تندې) وه.

ویل کېږي چې د افغانستان په ملي راډیو – تلویزیون کې د استاد ګلزمان نژدې ۹۰۰ سندرې ثبت شته.

ده کمپوزونه هم جوړول او ګڼ کمپوزونه يې نورو سندرغاړو ته هم جوړ کړي دي خو ډېر شهرت يې د فولکلوریکو سندرو او حماسي ترانو په خاطر ترلاسه کړی و.

ګلزمان په خپل ژوند کې د ډېرو نورو افغانانو په شان ډېرې لوړې ژورې ولیدې. د مجاهدینو له واک ته رسېدو او د خپلمنځي نښتو له پیلېدو وروسته پېښور ته لاړ خو د حامد کرزي له واک ته رسېدو وروسته بېرته کابل ته راغی خو په نوې دوره کې د دې لپاره چې حکومت د پخوانیو دورو په شان د هنرمندانو ملاتړ نه کاوه، ګلزمان له سختو اقتصادي ستونزو سره مخامخ و.

د استاد ګلزمان په مړینه ډېرو افغانانو خواشیني ښکاره کړې ده.»

افغان جرمن پورتال:

«د خواخوږۍ او تسلیت پیام

په خواشینۍ سره مو د خپګان دا خبر تر لاسه کړ چې د افغانستان د موسیقۍ د بڼ یو بیساری بلبل استاد ګلزمان له دې فاني نړۍ څخه کډه وکړه.

انالله و انااليه راجعون

استاد ګلزمان د افغانستان په موسیقی کې ځانګړی دریځ او خپل سبک درلود، ده سندرې ویلې، تصنیفونه یې جوړول او په کمپوز جوړولو کې یې ځانګړی مهارت درلود.

ګلزمان په اوسني فرهنګي بهیر او په ځانګړي ډول د افغانستان په معاصره موسیقی کې د حساب وړ کارونه وکړل او شتمنه فرهنګي زېرمه یې نویو نسلونو ته د میراث په ډول پرېښوده.

مړینه، د افغانستان فرهنګي ـ هنري کړیو ته لویه ضایعه ګڼو او په دې نظر یو چې دا تشه به تر ډېرو پورې ډکه نه شي. مړینه د استاد ګلزمان مړینه، د افغانستان فرهنګي ـ هنري کړیو ته لویه ضایعه ګڼو او په دې نظر یو چې دا تشه به تر ډېرو پورې ډکه نه شي.

افغان جرمن کاري ټیم د استاد ګلزمان له کورنۍ، لارویانو او د هنر له مینوالو سره په دې لوی ویر کې ځان شریک ګڼي، استاد ته جنتونه او کورنۍ ته یې د لوی زغم هیله کوي.

افغان جرمن پورټال کاري ټیم»

نعمان دوست:

د کابل په شاه شهید کې د دوستانو یوه ورکشاپ کې ناست وم. یو کوریایي کرولا ډوله موټر راغی. عینکو والا سړی ترې راښکته شو، سترګو ته مې اشنا ښکاره شو او چې ښه مې یقین راغی؛ نو مخې ته یې لاړم. ما ویل:

استاذ ګل زمان؟

موسک شو: بلې.

ستړي مشي مو وکړل، ورته ویل مې: ستا غږ مې ډېر خوښیږي.

پر وچو شونډو یې لنډه موسکا ونښیده او دې موسکا د ټولو هغو محرومیتونو کیسې وکړې، چې دلته یې دغه شان بې ازاره خلک لري.

خبر دی چې نن دغه شان یو محروم خو د سُر او تال شتمن انسان له دې بې قدره خلکو وکوچید او د تل لپاره یې پر خوله لاس کېښود.

له ده به څه پاتې شي، بس د هغه امریکایي شاعر *خبره؛
سندرې یې زمزمه کړې او کلونه وروسته به هم د ملګرو پر شونډو نخیږي
ده،
غشی و نه ویشت چې د کومې تنکۍ ځیږۍ په سینه کې ښخ پاتې شي.
الله دې وبخښي

---

*
Henry Wadsworth Longfellow (February 27, 1807 – March 24, 1882)
مشهور شعر
«Arrow and song

مزمل هوتک:

«په افغانانو کې د لیکوال، څېړونکي، ښوونکي، هنرمند او بل هر فن کار او کسبګر قدر ډېر کم لیده شي.

په ژوند يې هيڅوک هم لاسنيوی لاځه، چې خبرو ته يې نوبت هم نه ورکوي او کله، چې په ابدي سفر وکوچيږي بيا د هغه د فن کارۍ او ښه شخصيت نغارې غږوي حال دا، چې د کفن او خيرات پيسي به يې ډېرې په تکليف له ګاونډيانو پور کړې وي او د قبر کيندلو لپاره به يې يو متر ځمکه ټوله شين کمر وي او يا به د خوړ (سای) تر غاړه خاورو ته سپارل کيږي.

ښه مې په ياد دي، چې په دا وروستيو کې د ارواښاد ګلزما د ژوند ښه کولو لپاره ډېرې چيغې او سورې وشوې؛ خو د هنر مند ګلزمان دمه هيڅ راسه نشوه او ژبه يې هيڅ لمده نشوه.
مور يې د دعا پوروړي يوو، نور لاسنيوی به يې هغه ځا کاوه، چې نن په نورو لوبو سر دي.
روح يې ښاده
جنت يې ځای»

عبدالغفور ليوال:

د دېرې مجلس مالګه او د حجرې مجلس ډېوه نوره نشته.

د يوه نسل د خاطرو غږ،

اې وطنوالو!

تبريک مو ازادي شه

يا:

دا وطن ودان وطن
دا د هر افغان وطن.

او

وه ورې ليلو...

يو داسې سرې ولاړ، چې خوښي يې ويشله!»

عصمت قانع:

پښتانه دموزيک داوازونو ،غږونو او سورونو هر نالايق اولايق هستونکي ته دم وايي
ډمتوب ورته کچه توب ښکاري
ډمتوب ورته ګناه ښکاري اوډم ورته بې حيا ښکاري
خونن يوهرمند وفات شو 88 کاله يې ژوند وکړ
نه يې مځکه غصب کړه او نه يې ډيوډرو سودا ګري وکړه ، نه په قاچاقو کې ککړ شو نه يې را کيټونه وشغول ، نه يې قتلونه کولای شواي او نه جنګونه
نه يې ددوډۍ دپيدا کولو لپاره له کوم سفارت سره جاسوسي وکړه او نه يې دګمرکونو دلالي وکړه
سندرې يې وويلي
داوطن ودان وطن دادلوی افغان وطن
بې بې شيريني زيرې ګلي
پر ګل غونډۍ دارغوان جوړې ميلې دي
نن وفات شو ممکن دقرضو په کفن کې ښخ شي
ځکه ډم وو او دوطن دشتمنۍ قرضداره نه وو

هندوانو دخپل فرهنګ غږ له لاسه ورکړ ملي ماتم يې ورته اعلان کړ
کيدای شي نن ډير پښتانه دګلزمان دوفات دخبر په اوريدو ووايي
څه دده هغه دغه غيې دږم
داد تاريخ جبر دی او جبر نازولی دی
دهغه وخت په هيله چې جبر ونه نازول شي بلکه پرشاه وتمبول شي.»

محبوب شاه محبوب:

«يو ملنګ هنرمند
اروابناد استاد ګلزمان د پښتو موسيقۍ يو نه هېرونکی نوم دی، د ژوند لويه برخه يې د پښتو موسيقۍ بډاينې ته وقف کړې وه.

پښتانه هنر خوښوي خو هنرمند يې نه خوښيږي ځکه خو زموږ هنرمندان د ژوندانه وروستی ورځې په لوی کړاو تېروي، استاد يې غوره مثال دی، ما يې د غربت او بې چاره ګۍ يو تصوير په يوه تلويزوني پروګرام کې کتلی و لا يې هم اوښکې نه شم هېرولی.

نه به بيا د ګل غونډۍ د ارغوان د ميلې سندره زمزمه شي او نه به د تمبل له خواږه غږ سره د يوه سوي غږ ياقربان پورته شي.
روح يې ښاد»

همايون سخي:

«انا لله و انااليه راجعون

از شنيدن در گذشت هنرمند خوش قلب و دوست داشتنی جناب استاد گل زمان عميقاً متاثر و متأ سف شدم.
درگذشت ايشان ضايعه ی بزرگ فرهنگی و هنری برای کشور و هنردوستان است و جايش برای هميشه خالی خواهد ماند.

من در گذشت استاد گل زمان را به خانواده محترم و گرامی ايشان و تمام هم وطنان و هنر دوستان تسليت می گويم از خداوند متعال برای ايشان رحمت واسعۀ الهی و بهشت برين خواهانم

ياد و نام او در خاطر هنرمندان و هنر دوستان ماندگار خواهد بود.

همايون سخی»

فرهاد دريا:

«اين مرد بزرگ را بی‌بهانه دوست می‌داشتم و برايم يکی از عزيزترين انسان‌های بود که می‌شناختم. اما او ديگر با ما نيست. صدای او، اما هر بار که ارغوان‌های گلغندی موج می‌زنند، در گوش جان ما طنين انداز خواهد بود" ... په ګُلغنډۍ د ارغوان جوړی ميلې دي"...
ديروز "مُخی" ترک مان کرد و امروز استاد. نمی‌دانم اين جاهای خالی را - اين خالی‌های پر درد را - چگونه می‌توان پر کرد.
سوگمندانه
فرهاد دريا»

د استاد ګلزمان روح دې ښاده وي،

جنت الفردوس يې ځای